

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

29 octombrie 2019

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție
în componență:

Președinte

Iurie Diaconu,

Judecători

Liliana Catan, Ion Guzun, Dumitru Mardari,
Maria Ghervas,

a judecat în ședința de judecată, fără citarea părților la proces, recursul ordinar, declarat de procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Djulieta Devder, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 29 mai 2019, în privința inculpatei

Izman Maria XXXXXX.

<i>instanța de fond:</i>	<i>Termenul de examinare,</i> 02.05.2017 – 20.03.2019,
<i>instanța de apel:</i>	22.04.2019 – 29.05.2019,
<i>instanța de recurs:</i>	08.08.2019 – 29.10.2019.

Asupra recursului menționat, Colegiul penal lărgit,

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătorei Criuleni din 20 martie 2019, a fost ***încetată cauza penală*** în privința lui Izman Maria de comiterea infracțiunii prevăzute la art. 361 alin. (2) lit. b), d) Cod penal, ***pe motivul prescrierii termenului de tragere la răspundere.***

2. Instanța a constatat că la 31 decembrie 2010, inculpata Izman M., cu scopul confecționării, deținerii și folosirii documentelor oficiale false care acordă drepturi și eliberează de obligații, împreună și de comun acord cu Botnari E.,

aflându-se în sediul Asociației de Economii și Împrumut Oxentea din incinta Primăriei s. Oxentea, r-nul Dubăsari, au perfectat contractul de împrumut cu nr. 092 din 31.12.2010, întocmit de Botnari E., care exercita funcția de director executiv al instituției numite, în care prima a fost indicată ca fidejutor al contractului de împrumut, iar ca urmare, au obținut mijloace financiare în sumă de 15.000 lei. În scopul realizării intenției infracționale, în contractul de împrumut, Izman M., de comun acord cu alte persoane, au inclus ce fidejutor persoana cu datele Gurițenco E., locuitor al s. Oxentea, care deținea buletinul de identitate cu seria A nr. XXXXXXXX, persoană care la acea dată avea numele Andrițcu, iar buletinul cu seria B nr. XXXXXXXX și au înserat în dreptul acestui nume, prin imitare, semnătura ultimei, cauzând daune în proporții mari drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice în sumă totală de 81.082,47 lei, ce constituie suma împrumutului, dobânda și penalitățile acumulate, calculate pe numele lui Andrițcu E. (Gurițenco E.).

Instanța a reținut că inculpata nu a recunoscut vina, însă aceasta este totalmente dovedită prin probele administrate și i-a încadrat acțiunile pe art. 361 alin. (2) lit. b), d) Cod penal, ca confecționarea, deținerea și folosirea documentelor oficiale false care acordă drepturi și eliberează de obligații, săvârșită de mai multe persoane, soldate cu daune în proporții mari *intereselor publice* și drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice.

Totodată, potrivit art. 60 alin. (1) lit. b), (2) Cod penal, persoana se liberează de răspundere penală dacă din ziua săvârșirii infracțiunii au expirat 5 ani de la săvârșirea unei infracțiuni mai puțin grave. Prescripția curge din ziua săvârșirii infracțiunii și până la data rămânerii definitive a hotărârii instanței de judecată.

Conform art. 16 alin. (3) Cod penal, infracțiuni mai puțin grave se consideră faptele pentru care legea penală prevede pedeapsa maximă cu închisoare pe un termen de până la 5 ani inclusiv.

Ori, la data săvârșirii infracțiunii, sancțiunea art. 361 alin. (2) lit. b), d) Cod penal prevedea în calitate de pedeapsă amenda în mărime de la 550 la 950 unități convenționale, muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 ore sau închisoare de până la 5 ani.

Astfel, de la data săvârșirii infracțiunii – 31.12.2010 au trecut mai mult de 5 ani, ce denotă prescrierea termenului de tragere la răspundere penală.

Conform art. 275 alin. (1) lit. c) Cod penal, urmărirea penală nu poate fi pornită, iar dacă a fost pornită, nu poate fi efectuată și va fi încetată în cazurile, în care a intervenit termenul de prescripție.

Potrivit art. 391 alin. (1) Cod de procedură penală, sentința de încetare a procesului penal se adoptă dacă există alte circumstanțe care exclud sau condiționează pornirea urmăririi penale și tragerea la răspundere penală.

3. Avocatul Alexandru Iachimciuc a declarat apel, solicitând casarea sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care inculpata să fie achitată.

Apelantul a indicat că învinuirea formulată inculpatei nu este clară, atât cu privire la modalitatea comiterii, cât și prin ce acțiuni latura obiectivă caracterizează acest fapt.

Totodată, din probele administrate nu rezultă că inculpata a săvârșit fapta pentru care a fost dedusă judecății.

4. Potrivit deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 29 mai 2019, apelul a fost admis, casată total sentința și pronunțată o nouă hotărâre.

Procesul penal în privința lui Izman Maria în baza art. 361 alin. (2) lit. b), d) Cod penal **a fost încetat, pe motiv că există alte circumstanțe care exclud pornirea urmăririi penale.**

Instanța de apel a constatat că **potrivit ordonanței de punere sub învinuire** din 14.01.2017, cât **și rechizitoriului**, Izman M. se învinuiește că la 31 decembrie 2010, cu scopul confecționării, deținerii și folosirii documentelor oficiale false care acordă drepturi și eliberează de obligații, împreună și de comun acord cu Botnari E., aflându-se în sediul Asociației de Economii și Împrumut Oxentea din incinta Primăriei s. Oxentea, r-nul Dubăsari, au perfectat contractul de împrumut cu nr. 092 din 31.12.2010, întocmit de Botnari E., care exercita funcția de director executiv al instituției numite, în care prima a fost indicată ca fidejutor al contractului de împrumut, iar ca urmare, au obținut mijloace financiare în sumă de 15.000 lei.

În scopul realizării intenției infracționale, în contractul de împrumut, Izman M., de comun acord cu alte persoane, au inclus ce fidejutor persoana cu datele Gurițenco E., locuitor al s. Oxentea, care deținea buletinul de identitate cu seria A nr. XXXXXX, persoană care la acea dată avea numele Andrițcu, iar buletinul cu seria B nr. XXXXX și au înserat în dreptul acestui nume, prin imitare, semnătura ultimei, cauzând daune în proporții mari drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice în sumă totală de 81.082,47 lei, ce constituie suma împrumutului, dobânda și penalitățile acumulate, calculate pe numele lui Andrițcu E. (Gurițenco E.).

Astfel, inculpata se învinuiește de săvârșirea infracțiunii prevăzute la art. 361 alin. (2) lit. b), d) Cod penal, ca confecționarea, deținerea și folosirea documentelor oficiale false care acordă drepturi și eliberează de obligații, săvârșită de mai multe persoane, soldate cu daune în proporții mari **intereselor publice** și drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice.

Instanța a statuat că, în conformitate cu art. 275 alin. (4) Cod de procedură penală, urmărirea penală nu poate fi pornită, iar dacă a fost pornită, nu poate fi efectuată și va fi încetată în cazurile în care a intervenit termenul de prescripție sau amnistia.

Ori, din circumstanțele faptei imputate **se pretinde că fapta ilegală ar fi fost săvârșită** la 31.12.2010, iar urmărirea penală a fost pornită la 16.05.2016.

Deci, **din speță rezultă că din momentul săvârșirii infracțiunii** – 31.12.2010, care se atribuie la categoria infracțiunilor mai puțin grave și până la pornirea urmăririi penale au trecut mai mult de 5 ani, iar din materialele cauzei nu se atestă prezența înscrisurilor din care ar rezulta suspendarea sau întreruperea curgerii prescripției.

Potrivit art. 391 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, sentința de încetare a procesului penal se adoptă dacă există alte circumstanțe care exclud sau condiționează pornirea urmăririi penale și tragerea la răspundere penală.

Consecvent, *argumentul apărării privind achitarea inculpatei nu poate fi reținut și este combătut de normele procesual penale invocate supra care invocă la ilegalitatea pornirii urmăririi penale, având ca consecință încetarea procesului penal.*

Deși *apărarea a invocat mai multe motive de achitare a inculpatei*, se constată că *motivele date nu sunt aplicabile din punct de vedere al prezenței erori de drept* și în privința acestora instanța de apel nu se va expune pe larg, *deoarece întregul sistem de probe este lovit de nulitate*, ținând cont de faptul că procesul penal a fost pornit cu *derogări de la normele procesual-penale*.

Astfel, *apelul declarat este parțial întemeiat* și urmează a fi admis, din alte motive, conform art. 409 alin. (2) Cod de procedură penală, cu casarea totală a sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care a fost încetat procesul penal în privința inculpatei, învinuită de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (2) lit. b), d) Cod penal, pe motiv că există alte circumstanțe care exclud pornirea urmăririi penale.

5. Procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Djulieta Devder, a declarat recurs ordinar, în care solicită casarea acestei decizii și dispunerea rejudecării cauzei în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Recurenta a invocat că exigențele art. 275 alin. (4) Cod de procedură penală, la care face referire instanța de apel, sunt aplicabile doar în cazul în care persoana bănuită sau învinuită recunoaște faptele imputate și nu insistă asupra examinării cauzei de către instanța de judecată.

Cu toate că instanța de apel just a constatat că din momentul săvârșirii infracțiunii – 31.12.2010 și până la pornirea urmăririi penale, la 16.05.2016 au trecut mai mult de 5 ani, survenind prescripția tragerii la răspundere penale, procurorul a declanșat urmărirea penală și a expediat cauza penală în instanța de judecată fiind condiționat de nerecunoașterea de către inculpată a faptelor incriminate.

Interpretările eronate date de instanța de apel și invocarea concomitentă a normelor procesuale prevăzute la art. 275 alin. (4) Cod de procedură penală și art. 391 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală generează o situație de incertitudine.

Neclaritatea motivării deciziei rezidă inclusiv din argumentul invocat la soluția de încetare a procesului penal, prin care instanța de apel a reținut aplicabilitatea prevederilor art. 391 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, dar din decizia adoptată nu se desprinde temeiul care a condiționat încetarea procesului penal conform dispozițiilor acestei norme.

Legiuitorul a reglementat concret cazurile de încetare a procesului penal și numai la pct. 6) se face trimitere la alte circumstanțe ale cauzei penale care exclude total sau condiționează acțiunea organelor competente de a nu porni urmărirea penală și tragerea la răspundere penală sau refuzul în adoptarea acestei soluții.

Temeiurile care exclud efectuarea urmăririi penale sunt prevăzute la art. 275 Cod de procedură penală, iar art. 275 pct. 9) Cod de procedură penală a repetat conținutul art. 391 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, cu o concretizare importantă, și anume, că alte circumstanțe care exclud sau condiționează efectuarea urmăririi penale, trebuie să fie prevăzute de lege.

Prin existența altor circumstanțe care exclud sau condiționează pornirea urmăririi penale și tragerea la răspundere penală se au în vedere cazurile prevăzute la art. 57-58, 217 alin. (5), 325 alin. (4), care prevăd expres liberarea de răspunderea penală, în cazul prezenței anumitor circumstanțe.

În drept, recursul este întemeiat pe prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală – hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția.

6. Judecând recursul ordinar pe baza materialului din dosarul cauzei și argumentelor invocate, Colegiul penal lărgit concluzionează că acestea urmează a fi admise, din următoarele considerente.

Potrivit art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel, când hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărârii pronunțate, acesta este expus neclar.

Instanța de recurs verifică doar dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Sub acest aspect se atestă că instanța de fond și cea de apel au comis următoarele erori de drept.

În primul rând, Conform art. 60 alin. (1) Cod penal, persoana se liberează de răspundere penală dacă din ziua **săvârșirii infracțiunii** a expirat termenul de prescripție. În corespundere cu art. 332 alin. (5) Cod de procedură penală, în cazul în care a intervenit termenul de prescripție, încetarea procesului penal nu se admite fără acordul inculpatului. În acest caz, procedura continuă în mod obișnuit. Potrivit art. 8 alin. (1) Cod de procedură penală, persoana acuzată de săvârșirea unei infracțiuni este prezumată nevinovată atâta timp cât vinovăția sa nu-i **va fi dovedită și constatată printr-o hotărâre judecătorească de condamnare definitivă**. Potrivit art. 389 alin. (1), (4) pct. 3), (6) Cod de procedură penală, sentința de condamnare se adoptă numai în condiția în care, în urma cercetării judecătorești, vinovăția inculpatului în săvârșirea infracțiunii a fost confirmată prin ansamblul de probe cercetate de instanța de judecată. **Sentința de condamnare se adoptă cu liberarea de pedeapsă în cazul expirării termenului de prescripție**. La adoptarea sentinței **de condamnare cu liberarea de pedeapsă**, instanța argumentează în baza căror temeieri, prevăzute de Codul penal, adoptă sentința dată. Conform art. 391 alin. (1) Cod de procedură penală, sentința de încetare a procesului penal se adoptă dacă... Potrivit art. 394 alin. (1) pct. 1) și 2) Cod de procedură penală, partea descriptivă a sentinței de condamnare trebuie să cuprindă descrierea faptei criminale, considerată ca fiind dovedită, indicându-se locul, timpul, modul săvârșirii ei, forma și gradul de vinovăție, motivele și consecințele infracțiunii, probele pe care se întemeiază concluziile instanței de judecată și motivele pentru care instanța a respins alte probe. În corespundere cu art. 395 alin. (1) pct. 2) și 3) Cod de procedură penală, în dispozitivul sentinței de condamnare trebuie să fie arătate **constatarea că inculpatul este vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de legea penală**, categoria și mărimea pedepsei aplicate inculpatului. În caz dacă

instanța îl găsește pe inculpat vinovat, **dar îl liberează de pedeapsă** pe baza prevederilor respective ale Codului penal, ea este datoare să menționeze aceasta în dispozitivul sentinței. Conform art. 396 alin. (1) pct. 2) Cod de procedură penală, dispozitivul sentinței de încetare a procesului penal trebuie să cuprindă dispoziția de încetare a procesului penal și motivul pe care se întemeiază încetarea procesului.

Conform jurisprudenței naționale, sentința trebuie să corespundă atât după formă, cât și după conținut cerințelor art. 384-397 Cod de procedură penală. Sentința se expune în mod consecvent, astfel ca noua situație să decurgă din cea anterioară și să aibă legătură logică cu ea, excluzându-se folosirea formulărilor inexacte (*Hotărârea Plenului CSJ nr. 22 din 12.12.2005 privind sentința judecătorească, pct. 3.*).

Însă, instanța de fond nu a omis prescripțiile de drept nominalizate, deoarece, potrivit descriptivului și dispozitivului deciziei contestate (*pct. 1., 2. din decizie*):

a) nu a respectat procedura de aplicare a prescripției tragerii la răspundere penală a persoanei inculpate, enunțată supra, nefiind clar ce fel de sentință a fost pronunțată - de încetare a procesului penal pe motive de reabilitare sau nereabilitare, sau de condamnare, în descriptivul și dispozitivul hotărârii adoptate fiind prezente elementele ambilor categorii de hotărâri judiciare, care prin esența lor se exclud reciproc.

Mai mult, și-a întemeiat concluziile pe art. **275 al. (1) lit. c) Cod penal** – normă inexistentă în Codul penal;

b) la încadrarea juridică a acțiunilor inculpatei, instanța a omis faptul că prin Hotărârea nr. 33 din 07.12.2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din art. 361 alin. (2) lit. d) Cod penal, a fost recunoscută neconstituțională sintagma **intereselor publice ori** în art. 361 alin. (2) lit. d) Cod penal.

Astfel, prima instanță nu a judecat fondul cauzei în conformitate cu rigorile prevăzute de lege și a adoptat o hotărâre care nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția, motivarea soluției contrazicând dispozitivul hotărârii pronunțate, acesta fiind expus neclar.

În al doilea rând, potrivit art. 414 alin. (1) Cod de procedură penală, instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din cauza penală. Conform art. 419 Cod de procedură penală, rejudecarea cauzei de către instanța de apel se desfășoară potrivit regulilor generale pentru examinarea cauzelor în primă instanță, care se aplică în mod corespunzător. În corespundere cu art. 417 alin. (1) pct. 8) Cod de procedură penală, decizia instanței de apel trebuie să cuprindă temeiurile de fapt și de drept care au dus la admiterea apelului, precum și motivele adoptării soluției date.

Conform jurisprudenței naționale, chestiunile de fapt asupra cărora trebuie să se pronunțe instanța de apel sunt dacă fapta reținută ori numai imputată a fost săvârșită ori nu, dacă fapta a fost comisă de inculpat și în ce împrejurări, Chestiunile de drept pe care urmează să le soluționeze instanța de apel sunt dacă

fapta întrunește elementele infracțiunii, dacă infracțiunea a fost corect calificată, dacă normele de drept procesual și penal au fost corect aplicate. În cazul în care se constată încălcări ale prevederilor legale referitoare la chestiunile menționate, hotărârea instanței de fond urmează a fi desființată, cu rejudecarea cauzei (*Hotărârea Plenului CSJ a RM din 12.12.2005, nr.22 Cu privire la practica judecării cauzelor penale în ordine de apel*).

Însă, instanța de apel, nu a respectat prescripțiile de drept nominalizate, deoarece, rejudecând cauza conform regulilor generale, potrivit descriptivului și dispozitivului deciziei contestate (*pct. 4. din decizie*):

a) nu a reacționat în modul prevăzut de lege asupra erorilor de drept comise de instanța de fond, nominalizate mai sus, repetându-le întocmai;

b) a concluzionat confuz, divergent și absolut neclar că: *„din circumstanțele faptei imputate se pretinde că fapta ilegală ar fi fost săvârșită..., din speță rezultă că din momentul săvârșirii infracțiunii..., argumentul apărării privind achitarea inculpatei nu poate fi reținut și este combătut de normele procesual penale invocate supra care invocă la ilegalitatea pornirii urmăririi penale, având ca consecință încetarea procesului penal..., deși apărarea a invocat mai multe motive de achitare a inculpatei, se constată că motivele date nu sunt aplicabile din punct de vedere al prezenței erori de drept și în privința acestora instanța de apel nu se va expune pe larg, deoarece întregul sistem de probe este lovit de nulitate, ținând cont de faptul că procesul penal a fost pornit cu derogări de la normele procesual-penale..., astfel, apelul declarat este parțial întemeiat și urmează a fi admis”*.

Împrejurările expuse atestă în mod lucid că instanțele de fond și de apel nu au judecat cauza penală în condițiile legii, deoarece au adoptat hotărâri care nu cuprind motive legale pe care se întemeiază soluția, și că recursul ordinar este întemeiat.

Conform art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, instanța de recurs casează total hotărârea atacată și dispune rejudecarea cauzei de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Dat fiind că încălcările normelor procedurale specificate, comise de către instanțele de fond și de apel, constituie erori de drept prescrise în art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală și care nu pot fi corectate de către instanța de recurs, se impune soluția admiterii recursului ordinar, casării totale a deciziei contestate, și dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei instanța de apel urmează să țină cont de împrejurările expuse, să înlăture erorile menționate, să judece cauza în strictă conformitate cu legea, și să adopte o hotărâre legală și întemeiată.

7. În conformitate cu art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. c), alin. (3) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit,

DECIDE :

admite recursul ordinar declarat de procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Djulieta Devder, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 29 mai 2019, în privința inculpatei Izman Maria XXX și dispune rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu este susceptibilă de a fi atacată, pronunțată integral la 15 noiembrie 2019.

Președinte

Iurie Diaconu

Judecători

Liliana Catan

Ion Guzun

Dumitru Mardari

Maria Ghervas